

MINUTENBLAD

DOSSIER No. OD 391

NAAM: Instituut voor Wetenschappelijke
Vorming

Y. Meers *JW*
18-1-47

In het Bevolkingregister te Amsterdam staan ingeschreven:

Marcus VAN PRAAG, geboren te Amsterdam, 19-3-01, van beroep onderwijzer, wonende Krugerstraat 5/III te Amsterdam;

Salomon POLAK, geboren te Amsterdam 9-7-96, van beroep restaurateur, wonende Prinsegracht 1001 hs. te Amsterdam en;

Hendricus DE BOUTER, geboren te Amsterdam 25-1-19, van beroep fotograaf, wonende Nieuwe Kerkstraat 125/I te Amsterdam.

In de Politieadministratie van Amsterdam komen bedoelde personen niet voor behoudens van Praag, betreffende een certificaat van goed gedrag aan hem afgegeven in 1942. In het kaartstelsel van de P.R.A. te Amsterdam komen zij evenmin voor.

Van Praag is gehuwd met Renee Florentine VAN GELDER, geboren te Watergraafmeer, 22-1-11. Uit dit huwelijk zijn twee kinderen geboren, te weten in 1927 een dochter en in 1929 een zoon.

Hij was aanvankelijk opgeleid voor onderwijzer en was erg geïnteresseerd in het Montessori onderwijs. Hij schijnt hierin niet lang gewerkt te hebben aangezien hij voor den oorlog reeds woonde in een der straten van Amsterdam-Zuid, vermoedelijk de Johannes Vermeerstraat, alwaar hij een instituut voor Wetenschappelijke Vorming exploiteerde. Gedurende den oorlog is hij ondergedoken en op 5 Sept. 1945 vestigde hij zich wederom in Amsterdam, opgegeven als komende van Duitschland. Hoogstwaarschijnlijk is hij echter toen niet in Duitschland geweest. Hij is een aanhanger van een vrij socialistische gedachte in ruimen zin. Als zoodanig vervult hij spreekcursussen en houdt cursussen voor verschillende partijen, welke op dezen grondslag werken. Hij is bekend als algemeen cursusleider van de kindercursussen der I.S.B., aangesloten bij de N.R.S., Commissielid tot ontwerp-beginselverklaring R.R.S. en werd door de afd. Amsterdam voorgesteld als hoofdbestuurder (cursusleider). Verder was hij deelnemer aan het in Augustus 1946 te Doorn gehouden zomerkamp van "Spartacus", alwaar hij gedichten voorlas en een improvisatie hield over "Ideologie van den arbeider in den klassestrijd". Voorts geeft hij cursussen voor het Humanistisch verbond.

Het Instituut voor Wetenschappelijke Vorming is een instituut door Van Praag zelf opgericht en geëxploiteerd. Al de baten en lasten hieruit voortvloeiende zijn voor zijn rekening. Banevens het feit, dat van Praag directeur is, is hij tevens de eenige leeraar of "doeant". De toelooop van leerlingen schijnt zoo gerin te zijn, dat hij voorloopig nog geen plannen heeft naar leerkrachten aan te stellen. Voor het jaar 1946-1947 heeft hij 3 cursussen opgenomen, te weten: A. Onderzoekingssticht in de sferen der ziel, B. Oorsprong, wezen en ontwikkeling der religie en C. De politieke geschiedenis van Europa van 1848 tot heden. De cursussen A. en B. worden momenteel reeds gegeven doch de onder C bedoelde cursus zal pas een aanvang nemen, wanneer zich voldoende liefhebbers hebben aangemeld. Het door van Praag uitgegeven reclamemateriaal, wordt gemerkt tood I, II en III hierbij gevoegd. De cursussen A worden gehouden op Vrijdagen en de cursussen B op Woensdagen, beide aanvengende te 20 uur. Elke cursus bestaat uit ongeveer 100 lessen van 2½ uur, terwijl zij ook schriftelijk gegeven worden. De prijs wordt vastgesteld in verhouding tot het inkomen van den leerling, en varieert van 0,50 tot f.1,- per les.

Aangezien van Praag in zijn woning geen ruimte heeft tot het geven van les en, worden deze cursussen gehouden in het perceel Nieuwe Kerkstraat 125/I te Amsterdam alwaar voornoemde Bouter woonachtig is.

De Bouter is gehuwd met Dina Cornelia Saurendonk, geboren te Amsterdam 7-6-18. Man en vrouw zijn bevriend met Van Praag en zijn aanhangers van zijn ideeën, ofschoon zij zij oorspronkelijk R.K. zijn. Vermoedelijk staan zij de ruimte in hun woning aan van Praag af en ontvangen in ruil hiervoor de cursussen gratis. In dit gezin wordt de Waarheid geloozen. De man is fotograaf, doch gaat dikwijls op straat als muzikant en schijnt als zoodanig ook veel in België te komen.

POLAK, voornoemd, heeft behoudens zijn sympathie voor de leer van Praag en behoudens het feit, dat beiden jood zijn, geen aandeel in het instituut. Hij heeft zich alleen beschikbaar gesteld als correspondentiëndres, aangezien de omgeving waarin van Praag

woont, niet geschikt is voor het propageeren van cursussen.

Polak is gehuwd met Elisabeth LEVY, geboren te Amsterdam, 9-4-02. Gedurende den oorlog was hij geruimen tijd ondergedoken. Hij kwam in Juli 1945 op het bovengenoemde adres te wonen. Toen was hij zeer arm, bezat geen kleding en geen meubelen. Het schijnt echter dat hij veel verdient met het restaureeren van schilderijen, gezien den voet waarop hij heden leeft.

G-2.

INLICHTINGDIENST
AMSTERDAM

No. I.D. 979-'46.

Uw brief: 2641/III/46 M.N. 2-1-1946 Amsterdam, 13 Januari 1946.

Onderwerp: Instituut voor Wetenschappelijke vorming.

Bijlagen: Eenig Propagandamateriaal.

Geheim.

BUREAU B	
Datum:	14/1/46

Volgno.
15 JAN. 46
ACD 9593

In antwoord op bovenbedoeld schrijven kan het navolgende worden medegedeeld:

In het Bevolkingsregister te Amsterdam staan ingeschreven: *kaartboek* ← MARCUS VAN PRAAG, geboren te Amsterdam 19-3-1901, van beroep: onderwijzer, wonende: Krugerstraat 5/III te Amsterdam, SALOMON POLAK, geboren te Amsterdam 9-7-1896, van beroep: restaurateur, wonende: Prinsengracht 1001 huis te Amsterdam en: HENDRICUS DE BOUTER, geboren te Amsterdam 25-1-1919, van beroep: fotograaf, wonende: Nieuwe Kerkstraat 125/I te Amsterdam.

In de Politieadministratie te Amsterdam komen bedoelde personen niet voor behoudens van Praag, betreffende een certificaat van Goed Gedrag, aan hem afgegeven in 1942. In het kaart-systeem van de P.R.A. te Amsterdam komen zij evenmin voor.

Van Praag is gehuwd met René Florentine VAN GELDER, geboren te Watergraafsmear (Amsterdam) 22-1-1911. Uit dit huwelijk zijn twee kinderen geboren, te weten in 1927 een dochter en in 1929 een zoon.

Hij was aanvankelijk opgeleid voor onderwijzer en was erg geïnteresseerd voor het Montessori onderwijs. Hij schijnt hierin niet lang gewerkt te hebben, aangezien hij voor den oorlog reeds woonde in een der straten van Amsterdam-Zuid, vermoedelijk de Johannes Vermeerstraat, alwaar hij een Instituut voor Wetenschappelijke vorming exploiteerde. Gedurende den oorlog is hij ondergedoken en op 5 September 1945 vestigde hij zich weder te Amsterdam, opgegeven als komende van Duitschland. Hoogstwaarschijnlijk is hij echter toen niet in Duitschland geweest. Hij is een aanhanger van een vrije socialistische gedachte in ruimen zin. Als zoodanig vervult hij spreekbeurten en houdt cursussen voor verschillende partijen welke op dezen grondslag werken. Hij is bekend als algemeen cursusleider van de kadercursussen der I.S.B., aangesloten bij de Rudolf Rockerstichting, Commissielid tot ontwerp-beginselverklaring R.R.S. en werd door de afdeling Amsterdam voorgesteld als hoofdbestuurder (cursusleider). Verder was hij deelnemer aan het in Augustus 1946 te Doorn gehouden zomerkamp van "Spartacus", alwaar hij gedichten voorlas en een improvisatie hield over "Ideologie van den arbeider in den klassenstrijd". Voorts geeft hij cursussen voor het Humanistisch verbond.

Het "Instituut voor Wetenschappelijke Vorming" is een instituut, door van Praag zelf opgericht en geëxploiteerd. Al de baten en lasten hieruit voortvloeiende zijn voor zijn rekening. Benevens het feit dat Van Praag, directeur is, is hij tevens de eenigste leeraar of "docent". De toeloop van leerlingen schijnt zoo gering te zijn dat hij voorloopig nog geen plannen heeft, meerdere leerkrachten aan te stellen. Voor het jaar 1946-1947 heeft hij 3 cursussen opgenomen te weten: A. Onderzoekingsstocht in de diepten der ziel, B. Oorsprong, wezen en ontwikkeling der religie en C. De politieke geschiedenis van Europa van 1848 tot heden. De cursussen A. en B. worden momenteel reeds gegeven doch de onder C. bedoelde cursus zal pas aanvangen, wanneer zich voldoende liefhebbers hebben aangemeld. Het door Van PRAAG uit-

gegeven reclamemateriaal, wordt gemerkt rood I, II en III hierbij gevoegd. De cursussen A. worden gehouden op Vrijdagen en de cursussen B. op Woensdagen, beiden aanvangende te 20 uur. Elke cursus bestaat uit ongeveer 100 lessen van 2½ uur terwijl zij ook schriftelijk gegeven worden. De prijs wordt vastgesteld in verhouding tot het inkomen van den leerling en varieert van f.0,50 tot f.1.- per les.

Aangezien Van Praag in zijn woning geen ruimte heeft tot het geven van lessen, worden deze cursussen gehouden in het perceel Nieuwe Kerkstraat 125/I te Amsterdam alwaar voornoemde de BOUTER woonachtig is.

De BOUTER is gehuwd met Dina Cornelia Suurendonk, geboren te Amsterdam 7-6-1918. Man en vrouw zijn bevriend met Van Praag en zijn aanhangers van zijn ideeën, ofschoon zij oorspronkelijk Rooms-Katholiek zijn. Vermoedelijk staan zij de ruimte in hun woning aan van Praag af en ontvangen in ruil hiervoor de cursussen gratis. In dit gezin wordt "De Waarheid" gelezen. De man is fotograaf doch gaat dikwijls op straat als muzikant en schijnt als zoodanig ook veel in België te komen.

POLAK, voornoemd, heeft behoudens zijn sympathie voor de leer van Van Praag en behoudens het feit dat beiden jood zijn, geen aandeel in het instituut. Hij heeft zich alleen beschikbaar gesteld als correspondentieadres, aangezien de omgeving waarin Van Praag woont, niet geschikt is voor het propageeren van cursussen.

Polak is gehuwd met Elisabeth LEVY, geboren te Amsterdam 9-4-1902. Gedurende den oorlog was hij geruimen tijd ondergedoken. Hij kwam in Juli 1945 op het bovengenoemde adres te wonen. Toen was hij zeer arm, bezat geen kleeding en geen meubelen. Het schijnt echter dat hij veel verdient met het restaureren van schilderijen, gezien den voet waarop hij heden leeft.

.....
Verzonden aan: Hfd. C.V.D. s'Hage

G-2.

Instituut voor Wetenschappelijke Vorming

Correspondentie-adres : L. POLAK Prinsengracht 1001 Amsterdam

In het cursusjaar 1946-1947 worden de volgende drie cursussen gegeven, zowel mondeling als schriftelijk.

Aanvang in de maand September.

Docent: M. VAN PRAAG

A Onderzoekingsstocht in de diepten der ziel.

Analyse van de diepst verborgen drijfveren van het menselijk gedrag. Uitvoerige behandeling der sexuele problematiek.

B Oorsprong, wezen en ontwikkeling der religie.

De religie der primitieven. Uitvoerige behandeling van de godsdiensten der Oudheid. Ontstaan en ontwikkeling van het Christendom. Elementen ener universele religie der toekomst.

C De politieke geschiedenis van Europa van 1848 tot heden.

Uitvoering wordt behandeld: de Russische revolutie en de geschiedenis van Duitschland en Italië. Sociaal-economische en sociaal-psychologische analyse van het Fascisme.

Tarief der mondelinge lessen:

f0.50 - f0.75 en f1.— per avondles van 2¹/₂ uur in verhouding tot de grootte van het inkomen.

Tarief der schriftelijke lessen:

Cursus A Omvang 4 pagina's f0.60 per les.

Cursus B Omvang 6 pagina's f0.90 per les.

Cursus C Omvang 6 pagina's f0.90 per les.

Aantal lessen van elke cursus ongeveer 100

Inlichtingen en aanmeldingen aan:

Instituut voor Wetenschappelijke Vorming

p/a L. POLAK

Prinsengracht 1001 (b. d. Vijzelstraat) Amsterdam-C.

S Y L L A B U S

Een onderzoekingstocht in de diepten van het onbewuste.

I. De psychologie van het bewustzijn.

Het ontstaan van de psychologie als zelfstandige wetenschap. Methodische introspectie. Elementenpsychologie tegenover totaliteitspsychologie. Het verband tussen hersen- en bewustzijnsverschijnselen. Subjectiviteit onzer waarnemingen. Het geheugen. Aandacht en belangstelling. Wat is intelligentie? Hebben de dieren verstand?

II. De psychologie van het onbewuste.

Ontstaan van de psycho-analyse. Hypnose en suggestie. De begrippen complex, weerstand en verdringing. Verschillende opvattingen over de taak van den analyst bij Freud, Jung, Adler en Stekel. Dé "lagen" der ziel. Wat is eigenlijk het "Ik"? Het collectieve onbewuste. Jung's leer der individuatie. De leer der reflexen. Pawlov en de voorwaardelijke reflexen. Reflex of instinct? Hans Driesch en het vitalisme. Is de mens een ingewikkelde machine? Algemene aandriften. Psychologie van het spel. Spel en arbeid.

III. De leer der instincten.

De onderscheiding lichaam-ziel-geest. De gespleten eenheid van de Westerse mens. Freud's kultuurpessimisme. Definities van instinct (Portielje, Jung, Jordan). Kenmerken van het instinct volgens Mc. Dougall. Drievoudige functie van het instinct. De wording van het verstand. Verstand en rede. Het gevoelsleven. Intuïtief en logisch vermogen. Verdeling der gevoelens. De dialectische structuur van de ziel. Identiteit van ziel en leven. De ziel en het energie-beginsel. Monakow's verdeling der instincten. Kritiek op Monakow.

IV. Afzonderlijke behandeling van enkele instincten.

Het voedingsinstinct. Het nieuwsgierigheidsinstinct. Het verzorgings- of ouderlijk instinct. Eros en agressie. Is wereldvrede een utopie? Bestaat er een doodsinstant? De angst als product der verdringing. Opvoeding en de voorkoming van angst. Oerangst.

V. Instinct en wil.

Vrije wil, fatalisme en determinisme. Typologie op de grondslag der instincten. Het probleem der zelfregulering. Wat is de verdringende kracht? Kultivering en sublimering der instincten.

VI. Het paringsinstinct.

Het Freudse begrip "libido". Het begrip sexualiteit bij Freud. Kenmerken der infantiele sexualiteit. Regressie en fixatie als oorzaak van sexuele afwijkingen. Phasen der libido-ontwikkeling. Psychologie van de zuigeling. Psychologie van de kleuter. Problemen rondom het Oedipus-complex. Sexuele voorlichting. Verschillen en conflicten tussen man en vrouw.

VII. Psychologie der puberteit.

Dwepen en flirten. Psychologie der verliefdheid. Sexualiteit en erotiek. Eenheid van erotiek en religie. Het Madonna-deerne-complex. Jeugdproblemen en Jeugdbeweging.

VIII. Het kudde-instinct.

De kudde als actie-gemeenschap. Vormen van samenleving bij de dieren. Geldingsinstinct en rangorde in dierenkudde. Adler's individualpsychologie. Geldingsinstinct en minderwaardigheidcomplex. Het "ik" en het "wij". Is het gemeenschapsgevoel aangeboren? Freud tegenover Adler. De begrippen massa-menigte-groep. Het probleem leider-massa. Vergoddelijking van den leider/Messianisme. Het leiders-probleem in de opvoedkunde. De wet van de groep. Doorbreking van deze wet door het universalisme. Freud's theorie over de oermens. Wilhelm Reich's kritiek op Freud. Is de menigte opvoedbaar? Oorsprong en wezen der moraal.

Aantal lessen + 100.

Prijs per wekelijkse les Fl. 0.50.

Betaling per tien lessen vooruit aan bovenstaand adres.

Onderwerp: OORSPRONG, WEZEN EN ONTWIKKELING DER RELIGIE.

Overzicht van de te behandelen stof:

I. Inleiding: Het wezen der religie.

Onderscheid tussen religie en godsdienst - het religieuze gevoelscomplex - Unio mystica - Eeuwigheidsverlangen - het verband tussen religie en erotiek - de vrees als oerbron der religie - Het Heilige - De cultus of eredienst van het Heilige.

II. De religie der primitieven.

Over de taak der geschiedenis - het wezen der godelorganisatie - Totem en taboe - Freuds theorie van den oervadermoord - Kritiek op Freud - de ondergang van het matriarchaat.

De taalarmoede der primitieven - Fetichisme - Animisme - Het primitieve zielsbegrip - Magie
Het wezen der mythe - de personificatie der natuurkrachten - Dierenverering - Zon, maan en sterren - Hemel en Aarde - Storm, dander en bliksem - De strijd tussen Licht en Duisternis - De ethiek in de mythe.

III. De religie der Chinezen.

De patriarchale grootfamilie als hoeksteen van de Chinese cultuur - Stabiliteit der Chinese cultuur - Grote invloed van de natuur in kunst en religie - De dichters Li Tai pe en Thu fu - De dualiteit Yang en Yin. De eredienst der voorvaderen - Het geloof in een natuurlijke orde - Confucius, de moralist - Lao Tse, de mysticus.

IV. De religie der Hindoes.

Karakter der Indische samenleving - Het kastenstelsel - De religie der Rigveda - Vrouwenverachting en ascese - De leer der reïncarnatie - Apollinisch karakter van de Brahmaanse religie - Brahma en Atman - De leer der Yogi - De Djaïnistische religie.

Historische feiten omtrent Siddharta Gautama - De Boeddhallegende - Dharma en Sangha - De verspreiding van het Boeddhisme - Het Nirwana - Boeddhallegende en Jezuslegende.

V. De religie van het antieke Egypte.

Arbeids- en klasseverhoudingen. Globaal overzicht der politieke geschiedenis - Schrift en litteratuur - Het Dodenboek - De Zonnediens - De macht der Ammonpriesters - Het Osiris-mysterie - Isis, de Zoekende - De logosleer van Ptah - Ich-naton, de eerste monotheïst en universalist.

VI. De religie in het land tussen Eufraat en Tigris.

Productie - verhoudingen - Staten en klassen - Overzicht der politieke geschiedenis - De lichtleer der Sumeriërs - De torentempels der maangoden - Denkbeelden over het hierna-maals - Het Gilgamesh-epos - Babylonische scheppings- en zondvloedmythen - Het Sumerisch pantheon - Het Tammoesmysterie - De astrologie der Chaldeeërs.

VII. De religie der Perzen.

Arbeidsverhoudingen - Staat en klassen - Politiek overzicht - De leer van Zarathustra - Vuuraanbidders - Ethisch dualisme - Parsistisch Messianisme - Parsisme en Christendom - Parsisme en Hellenisme.

VIII. De religie der Joden.

Productie-verhoudingen, staat en klassen - Overzicht der politieke geschiedenis - Het ontstaan van het Oude Testament - De grondgedachten van het Oude Testament - Jahve's ontwikkeling van vulkaan - tot wereldgod - Genesis - De oorsprong der besnijdenis - De strijd tegen de Kanaänietische goden - Exodus - Was Mozes een Egyptenaar? - Leviticus - Josia's hervormingen - Profeet contra priester - Josua - Ruth, de lieflijke - David, het bendevoofd - Salomo's tempel - Elia en Eliza - Amos, de donderaar - Jesaja, de trooster - Jeremia, de lijder - De Babylonische ballingschap en hare gevolgen - Opkomst van het monotheïsme - Ezra's misdaad - Het boek Job of het probleem der rechtvaardigheid - Het boek Esther of het Jodendom op zijn smalst - Daniël - Problemen van een natie zonder land - Het anti-semitisme.

IX. De religie der Hellenen.

Arbeidsverhoudingen, staat en klassen - Politiek overzicht - De Atheense staat en de democratie - Aspasia en de positie van de vrouw - De homerische goden - Noordse goden en Myceense godinnen - De mythe van Kronos - De uilgodin van Athene - De strijd tussen Apollo en Dionysos - De Orphische mysteriën - Ontstaan en karakter van de Griekse tragedie - Het sprookje van Amor en Psyche - De Odyssea - De Eleusinische mysteriën - Heroën - De Trojaanse oorlog - Helleense en Oosterse levenshouding - Thales van Milete - Heraclitus van Ephese - Pythagoras van Samos - Empedocles - Anaxagoras - De Eleatische school - Democritus - Socrates en de sophisten - Plato - Aristoteles.

X. De religie der Romeinen.

Arbeidsverhoudingen - Rome's politieke structuur. Klassenstrijd - Politiek overzicht - De nuchtere religie der Latijnen - Janus en Vesta - Latijnse feestdagen - De invoering der Griekse goden en hun vulgarisering - Taaiheid der Italische goden - Het Caesarisme - De Stoa - Epicurus - De sceptici - De neo-Pythagoreërs - Philo van Alexandrie - Plotinus.

XI. De mysterie-religies en het ontstaan van het Christendom.

De Mandeërs - Het Mithraïsme - Het ontstaan van de Kerk - het Christendom vlucht buiten de Kerk - Arianen en Orthodoxen - De wording van het Nieuwe Testament - De vier Evangelien - Het Paulinische en het Evangelische Christendom.

XII. De religie der Germanen.

De natuurgodsdienst der Germanen - Odin en Loki - Fenris en de godenschemering.
De botsing van Germanendom en Christendom. De nationaal-socialistische mythe van den Arischen lichtmens.

XIII. Verder ontwikkeling van het Christendom.

Augustinus - Thomas van Aquino - Luther - Calvijn - De ontbinding van het Christendom (Copernicus; Darwin; Marx; Freud; Einstein).

XIV. De universele religie der toekomst.

Samenvatting van het voorafgaande - De zin der geschiedenis - Wortels en kenmerken van de religie der toekomst - Christendom, socialisme en religie - Het geloof in den mens.

=====